

Utlåtande 2012: RI (Dnr 319-1608/2011)

Vision för City

Antagande samt beslut om fortsatt arbete

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Vision för City, bilaga, antas i enlighet med vad som framgår av utlå-tandet.
2. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att fortsatt samordna arbetet med stadsutvecklingsområdet City i enlighet med vad som framgår av utlå-tandet. En styrgrupp ledd av kommunstyrelsen inrättas i vilken exploa-teringsnämnden, fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, Norrmalms stadsdelsnämnd samt Stock-holm Business Region Development AB ingår.
3. Exploateringsnämnden ges i uppdrag att leda det operativa arbetet med stadsutvecklingsområdet City i enlighet med vad som framgår av utlå-tandet. En projektgrupp ledd av exploateringsnämnden inrättas i vilken fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållnings-nämnden, Norrmalms stadsdelsnämnd samt Stockholm Business Regi-on Development AB ingår. Projektet ska samråda med kulturnämnden och miljö- och hälsoskydds-nämnden.
4. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att inleda programarbete för stadsutvecklingsområdet City.
5. Trafik- och renhållningsnämnden ges i uppdrag att inleda arbete med att ta fram en trafikplan för stadsutvecklingsområdet City.
6. Kostnader för fortsatt utredningsarbete samt programarbete inryms inom gällande budgetramar för respektive deltagande nämnd.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 22 juni 2011 att ge stadsledningskontoret i uppdrag att i samråd med berörda förvaltningar och bolag ta fram en sammanhållande vision för förnyelsen av City. Stadsledningskontoret har därför bedrivit ett förvaltningsgemensamt projekt för framtagande av en vision i vilket exploateringskontoret, fastighetskontoret, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret, Norrmalms stadsdelsförvaltning samt Stockholm Business Region Development AB har deltagit.

Bifogat förslag till vision i enlighet med kommunstyrelsens uppdrag är ett övergripande måldokument, formulerat som en konkretisering av målsättningarna i Vision 2030 samt stadens översiktsplan.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontoret.

Mina synpunkter

Stockholms city är en av norra Europas mest urbana miljöer och rymmer verksamheter som gör den till Sveriges politiska, ekonomiska och kulturella hjärta. Stockholm ska därför, i egenskap av huvudstad och Sveriges största stad, ha ett city i världsklass. Stockholm ska vara världens mest tillgängliga huvudstad. Denna målsättning är en del i arbetet med att utveckla City. Fram till år 2030 kommer en del av de nuvarande kontorsytorna ha konverterats till bostäder. Torgytorna i City ska bli fler och vara attraktiva och inbjudande genom att grönska och uteserveringar får ökat utrymme. År 2030 ska City ha fler levande bottenvåningar, inte minst i de stråk som för närvarande är öde.

Det ställer stora krav på samordning mellan stadens berörda förvaltningar. Inför det fortsatta arbetet med City som stadsutvecklingsområde bör därför staden, kring varje plats som planeras, agera för att aktivt involvera övriga intressenter, näringsidkare och aktörer i arbetet. Samtidigt finns det betydande erfarenheter av att revitalisera stadskärnor från många andra platser i världen att ösa ur i det kommande planeringsarbetet. Stockholms utgångsläge är därför mycket gott och vi har alla förutsättningar att gemensamt skapa en levande och pulserande stadskärna, för alla som bor och vistas i staden.

Bilaga

Vision för City

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Daniel Helldén (MP) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. Delvis godkänna dokumentet Vision för City
2. Uppdra åt stadsledningskontoret att ändra inriktning för det kommande arbetet genom att uppdra stadsbyggnadsnämnden och trafik- och renhållningsnämnden att tillsammans arbeta fram ett gemensamt planprogram
3. Vidare anför följande:

Cityområdet är ett högtintressant område i Stockholm och det är bra att stadsledningskontoret vill ge stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att ta fram ett planprogram för stadsutvecklingsområdet. Det är även utmärkt att stadsledningskontoret anger att stadsbyggnadsnämnden aktivt ska arbeta för att involvera berörda intressenter kring det framtida utvecklandet av Cityområdet.

Cityområdet skiljer sig från andra stadsdelar i Stockholm genom att området dagligen besöks av hundratusentals människor. Miljöpartiet vill se en fortsatt levande stadsdel med offentliga torg och parker tillgängliga för alla stockholmare som väljer att röra sig i området. Allmänhetens utrymmen ska inte inskränkas. Inriktningen inför det fortsatta arbetet måste vara att göra cityområdet mer tillgängligt än idag och att det kommande planprogrammet tydligt formulerar kriterier för en stadsdel där utrymme för varsamt integrerat byggande av både hyres- och bostadsrätter liksom boenden för unga och studenter finns med. Likaså bör det kommande planprogrammet ställa krav på en framtida bebyggelse med högt ställda miljökrav och låga parkeringstal.

Visionen för City beskriver en rad bra utgångspunkter. Det är till exempel klokt att försöka integrera fler verksamheter över dygnets timmar och öka mängden nattbefolkning i Cityområdet. Däremot anser Miljöpartiet att det är mindre klokt för att inte säga oförenligt med en hållbar stadsutveckling att trafikstrukturen i Cityområdet knyts till en tänkt utbyggd förbifart och en östlig förbindelse. Den framtida trafikstrukturen i Cityområde måste självfallet ta sin utgångspunkt i en väl utbyggd kollektivtrafik och väl utbyggda gång och cykelvägar. Det är heller inte optimalt att planprogrammet som ska arbetas fram av stadsbyggnadsnämnden frikopplas från trafik- och renhållningsnämndens uppdrag att arbeta fram områdets trafikplan. Detta synsätt är föråldrat och kontraproduktivt. Stadsplanering och trafikplanering kan inte och bör inte ses som separata planeringsprocesser.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Roger Mogert (S) enligt följande.

Vi välkomnar framtagandet av en sammanhållen idé för hur city ska utvecklas. Det har onekligen saknats de senaste åren. Den geografiska avgränsning som görs för visionsarbetet är rimlig, men det är viktigt att det inte får innebära att samspelet mellan city och övriga innerstaden ignoreras i visionsarbetet. Vidare vill vi göra följande medskick redan i det här inledande skedet:

- Stockholmare vill ha å ena sidan fler mysiga caféer och butiker i city, och å andra sidan mindre biltrafik i city. Att förbättra flödena för varutransporter i city är en avgörande fråga för att öka trivselen, och måste av staden prioriteras.
- För att få mer liv och rörelse i city, och därmed öka tryggheten, kan staden använda många verktyg. Space syntax analys, för att analysera gatu- och kvarterstrukturers påverkan för människors rörelsemönster, är ett sådant. Med goda analyser i grunden kommer staden att kunna fatta medvetna beslut kring hur city bäst ska utvecklas.
- Staden ska ha ett genusperspektiv när city ska utvecklas. Olika stockholmarnas upplevelser av city ska synliggöras i arbete. För den statistik som tas fram kring medborgares upplevelser och synpunkter på city inom ramen för projektet ska kön redovisas, så att både mäns och kvinnors upplevelser av city synliggörs.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Vision för City, bilaga, antas i enlighet med vad som framgår av utlåtandet.
2. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att fortsatt samordna arbetet med stadsutvecklingsområdet City i enlighet med vad som framgår av utlåtandet. En styrgrupp ledd av kommunstyrelsen inrättas i vilken exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, Norrmalms stadsdelsnämnd samt Stockholm Business Region Development AB ingår.
3. Exploateringsnämnden ges i uppdrag att leda det operativa arbetet med stadsutvecklingsområdet City i enlighet med vad som framgår av utlåtandet. En projektgrupp ledd av exploateringsnämnden inrättas i vilken fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, Norrmalms stadsdelsnämnd samt Stockholm Business Region Development AB ingår. Projektet ska samråda med kulturnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden.
4. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att inleda programarbete för stadsutvecklingsområdet City.
5. Trafik- och renhållningsnämnden ges i uppdrag att inleda arbete med att ta fram en trafikplan för stadsutvecklingsområdet City.

6. Kostnader för fortsatt utredningsarbete samt programarbete inryms inom gällande budgetramar för respektive deltagande nämnd.

Stockholm den

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Ulrika Gunnarsson

ÄRENDET

Stockholm växer och utvecklas med ambitionen om en fortsatt befolkningsökning och växtkraft inom näringslivet. Cityområdet (i detta ärende definierat som ett område avgränsat av Tegnérgatan, Birger Jarlsgatan, Humlegårdsgatan, Sibyllegatan, Nybroviken, Norrström och Klara sjö) utgör en mångsidig och rik stadsmiljö med en blandning av administrativa, kommersiella och publika funktioner samt andra verksamheter. City är en viktig mötesplats och erbjuder ett varierat service-, kultur- och nöjesutbud.

Idag upplevs dock stora delar av Stockholms City av många som otruggt. City har samtidigt i kraft av sitt centrala läge i huvudstaden en betydande potential att bli en attraktiv plats och många aktörer, såväl privata som offentliga, efterfrågar och/eller planerar utveckling och förändringar i varierande omfattning, men som sammantaget kommer att innebära en omdaning av City.

De stora fastighetsägarna i City har en uttalad vilja att utveckla och förädla den befintliga bebyggelsen. Nya trafikslag som spårvägar har etablerats och kommer att etableras i området, vilket också innebär önskemål om förändringar av det befintliga gatunätet och de offentliga rummen. Fler bostäder, som idag är en bristvara i City, har under en följd av år prioriterats högt och det är tillsammans med utveckling av stråk, torg, parker och allmänna platser en central fråga för att öka Citys attraktivitet och trygghet.

Stockholms stad har sedan 1990-talet genom en rad olika initiativ och beslut arbetat aktivt med en omvandling av City, med målet att skapa trygga och attraktiva offentliga miljöer, kommersiella lokaler och nya bostäder i vissa stråk. På senare år har staden dock saknat en tydlig samlad vision för det framtida City, vilket har medfört att arbetet har fått en ad hoc-prägel med fokus snarare på enskilda projekt än på helheten.

Bristen på ett entydigt uppdrag och en samlad vision har gjort att framgångarna med att utveckla City delvis har uteblivit, trots lyckade enskilda projekt. Kommunstyrelsen beslutade därför den 22 juni 2011 att ge stadsledningskontoret i uppdrag att i samråd med berörda förvaltningar och bolag ta fram en sammanhållande vision för förnyelsen av City.

Ärendet

Detta ärende består, utöver förslag till vision för City, av en redovisning av arbetet med att ta fram visionen. Arbetet har bedrivits som ett förvaltningsgemensamt projekt lett av stadsledningskontoret. I projektet har exploateringskontoret, fastighetskontoret, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret, Norr-

malms stadsdelsförvaltning samt Stockholm Business Region Development AB deltagit.

Projektets syfte och omfattning

Projektet har genomförts med syfte att ta fram adekvat kunskapsunderlag för att formulera en sammanhållen vision för utvecklingen av Stockholms City till år 2030. Projektets utgångspunkter har till stor del varit att sammanfatta det aktuella kunskapsläget om situationen i City samt att utifrån detta formulera en vision som överensstämmer med stadens långsiktiga målsättningar.

Projektet har inte gått in i frågeställningar relaterade till exempelvis markupplåtelse eller planförhållanden för specifika objekt inom Cityområdet utan har tagit sikte på att dra upp de allmänna riktlinjer och mål utifrån vilka konkreta projektidéer kan prövas och förverkligas i ett senare skede.

Projektorganisation

I projektet har stadsledningskontoret, exploateringskontoret, fastighetskontoret, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret, Norrmalms stadsdelsförvaltning samt Stockholm Business Region Development AB ingått. Projektet har letts av stadsledningskontoret.

Projektet har identifierat sex fokusområden för fördjupad analys:

- Miljö och boende – energieffektivt byggande, förutsättningar för bostäder, buller, luftkvalitet.
- Näringsliv och arbetsplatser – handel, näringsverksamheter, kontor, arbetsplatser, hotell.
- Kultur och stadsbild – institutioner/målpunkter, publika verksamheter, nöje och evenemang, stadsbild.
- Trygghet och service – det offentliga rummet, brottsförebyggande insatser, sociala verksamheter.
- Trafik och tillgänglighet – fotgängare, fordonstrafik, varutransporter, kollektivtrafik, lokal-, regional- och fjärrtrafik, båttrafik, parkering, kajplatser.
- Stadsmiljö och stadsliv – funktionsblandning, offentlig service, grönområden, vatten.

Till dessa fokusområden har i förekommande fall företrädare för kulturförvaltningen, miljöförvaltningen, Stockholms stadsmuseum samt Rådet till skydd för Stockholms skönhet knutits för inhämtande av sakkunskap.

Till projektet har knutits en referensgrupp med representanter för relevanta externa parter: City i samverkan, Fastighetsägarforum (representerade genom

företrädare för AMF Fastigheter och Vasakronan), Fastighetsägarna Stockholm, Jernhusen, Kungliga Tekniska Högskolan, Polisen, Statens fastighetsverk, Stockholms Handelskammare, Stockholms nyttotrafikkommitté, AB Storstockholms lokaltrafik, Svensk Handel, Sveriges Hotell- och restaurangföretagare samt Trafikverket.

Resultat och slutsatser

Projektet har arbetat med ett omfattande faktaunderlag avseende rådande förutsättningar i City. Utifrån detta underlag har slutsatser dragits och ett förslag till målbild formulerats, som framgår av bifogat förslag till vision för City.

BEREDNING

Ärendet har beretts av stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 april 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret fick i samband med tertiärrapport 1 för staden 2011 i uppdrag att ta fram en sammanhållande vision för förnyelsen av City. Bifogat förslag till vision utgör leverans av detta uppdrag. Visionen är ett övergripande måldokument, formulerat som en konkretisering av målsättningarna i Vision 2030 samt stadens översiktsplan, Promenadstaden.

Stadsledningskontoret konstaterar att projektet har bedrivits på ett sådant sätt att målsättningarna i visionen generellt åtnjuter en bred förankring såväl inom som utom stadens organisation. Visionen har tagits fram i ett samordnat arbete med åtskilliga av stadens förvaltningar involverade samt i kontinuerlig dialog med referensgrupp och externa parter.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att fastställa förslaget till visionsdokument enligt bilaga till detta tjänsteutlåtande. Vidare föreslår kontoret att berörda nämnder ges i uppdrag att fortsätta arbetet med City som stadsutvecklingsområde i enlighet med vad som anförs nedan.

Projektorganisation för stadsutvecklingsområdet City

Stadsledningskontoret konstaterar att förslaget till vision utgör målbild för Citys stadsutveckling de kommande decennierna. För att nå visionen krävs att staden arbetar samlat med City som ett stadsutvecklingsområde i enlighet med stadens projektstyrningsmodell. För att säkerställa en god förvaltningsövergripande samordning föreslår stadsledningskontoret att kommunstyrelsen även fortsatt ges i uppdrag att leda samordningen av projektet. Kontoret föreslår därför att en styrgrupp för City inrättas i

vilken exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, Norrmalms stadsdelsnämnd samt Stockholm Business Region Development ingår och som leds av kommunstyrelsen.

Frågor av operativ och löpande karaktär ska hanteras av berörda facknämnder i samråd och samordnas av exploateringsnämnden. För det fortsatta arbetet innebär det att fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, Norrmalms stadsdelsnämnd samt Stockholm Business Region Development ska ingå i en projektorganisation, samordnad av exploateringsnämnden, för City som stadsutvecklingsområde.

Framtagande av handlingsplan för City

Föreliggande förslag till vision utgör en samlad målformulering för City som stadsutvecklingsområde. Stadsledningskontoret konstaterar dock att visionen för att omsättas i praktiken kräver såväl konkretisering som inbördes prioritering av visionens målsättningar. Kontoret anser också att det är nödvändigt att formulera nyckeltal och indikatorer för att säkerställa uppföljning av målen, liksom att utarbeta förslag på enhetliga lösningar i principiella spörsmål som finansiering etc. Det är därför enligt kontorets uppfattning angeläget att i anslutning till visionens antagande utarbeta en handlingsplan för fortsatt arbete med City som stadsutvecklingsområde. Stadsledningskontoret föreslår att projektgruppen för City ansvarar för att ta fram en sådan handlingsplan under 2012 samt att kommunstyrelsen samordnar framtagandet av handlingsplanen.

Planprogram samt trafikplan för City

För att ge geografisk konkretion åt visionen föreslår stadsledningskontoret att stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att ta fram ett planprogram för stadsutvecklingsområdet City enligt den geografiska avgränsning som området har i visionen liksom i översiktsplanen. Programarbetet ska ta sin utgångspunkt i översiktsplanen samt Cityvisionens målsättningar och syfta till att utifrån dessa identifiera strategiska platser i området, formulera utvecklingsmål för dem, samt att översiktligt prioritera i tid mellan utvecklingen av olika platser. Programarbetet ska ske parallellt med och i överensstämmelse med arbetet med att ta fram en handlingsplan för City.

Stadsledningskontoret föreslår vidare att trafik- och renhållningsnämnden ska inleda arbete med att ta fram en trafikplan för City. Trafikplanen ska ta sin utgångspunkt i stadens framkomlighetsstrategi, Cityvisionens målsättningar samt de avvägningar som görs i planprogrammet för City.

Evidensbaserat arbetssätt med internationell utblick

Stadsledningskontoret konstaterar att City är ett stadsutvecklingsområde med särskilda förutsättningar, bland annat mot bakgrund av att det är en befintlig stadsmiljö samt att stadens rådighet och roll är mer begränsade än i andra stadsutvecklingsområden. Samtidigt finns det enligt kontorets bedömning ett gynnsamt kunskapsläge i och med att betydande erfarenheter av att revitalisera stadskärnor har gjorts på många ställen i världen. En viktig del i stadens arbete med stadsutvecklingsområdet City är därför enligt kontorets mening att det är evidensbaserat, och görs med internationella erfarenheter som underlag, samt att det sker med påvisat verksamma åtgärder för att nå

målen.

Planering av sammanhängande platser

En annan viktig del i tillvägagångssättet för City som stadsutvecklingsområde är enligt stadsledningskontorets uppfattning att gå från att planera enskilda byggnaders utveckling till att planera för större eller mindre delområden. Det är i sambanden mellan enskilda byggnader och deras mellanrum som nyckeln till att utveckla en viss plats kan återfinnas. Vikten av att arbeta platsorienterat förstärks enligt kontorets uppfattning av att City, så som det avgränsas i föreliggande förslag till vision, är väldigt varierande i sina olika delar. Olika platser inom området har drastiskt olika förutsättningar. Det är därför enligt stadsledningskontorets mening väsentligt för visionens framgång att staden använder sig av ett tillvägagångssätt där varje plats specifika egenskaper kartläggs och planeringen sedan inriktas på att ta tillvara på dessa förutsättningar. Kontorets bedömning är att ett sådant tillvägagångssätt generellt kan antas innebära att platser, ofta sannolikt med tämligen ringa insatser, utvecklas utifrån orealiserad potential snarare än att de omvandlas radikalt.

Samordning av intressenter kring platser

Stadsledningskontoret konstaterar att staden har en nyckelroll i arbetet med att utveckla Citys offentliga platser, inte endast i sin egenskap av planmyndighet eller markägare, utan också som samordnare av olika intressenter. Kontoret förordar därför inför det fortsatta arbetet med City som stadsutvecklingsområde att staden, kring varje plats som planeras, agerar för att aktivt involvera övriga intressenter etablerade kring platsen, för att på så vis skapa synergier kring platsens utveckling.